

2. SUMAR EXECUTIV

PREZENTAREA EVALUĂRII

Obiectivul raportului de evaluare este de a oferi răspunsuri, concluzii și recomandări la întrebările de evaluare, urmărind impactul intervențiilor finanțate prin OS 1.3 și OS 2.3 în domeniul justiției și condițiile în care acestea se produc.

Scopul evaluării a fost acela de a facilita un management informat al Programului Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020 și a susține adoptarea deciziilor pe bază de dovezi. Procesul de evaluare a urmărit o abordare analitică, propunându-și să contribuie la obținerea de noi cunoștințe privind abordarea și implementarea sprijinului acordat prin cele două obiective specifice. Întrebările de evaluare vizează aspecte diverse precum eficacitatea programului și eficiența cu care au fost implementate intervențiile, factori și mecanismele care au influențat eficacitatea intervențiilor, impactul programului și sustenabilitatea acestuia. De asemenea, întrebările au adresat efectele neintenționate care au apărut ca urmare a implementării intervențiilor, percepția grupurilor țintă asupra utilității acestora și echitatea distribuirii efectelor.

Răspunsurile la întrebările de evaluare au fost formulate în baza unor instrumente de cercetare relevante, care au permis o analiză aprofundată a fiecărui criteriu de evaluare, cât și triangularea informațiilor colectate. Astfel, au fost utilizate: cercetarea în profunzime a documentelor referitoare la Obiectivul Specific (OS) 1.3 și OS 2.3, atât la nivel de programare, cât și de implementare, analiza literaturii de specialitate, interviuri la nivel strategic, cât și pentru studiile de caz, două sondaje de opinie (unul în rândul cetățenilor care au participat la campaniile de conștientizare derulate în cadrul OS 2.3 și unul în rândul profesioniștilor din sistemul judiciar), respectiv cinci studii de caz. Constatările și recomandările obținute prin toate aceste instrumente au fost validate și consolidate prin intermediul unui focus grup și a unui panel de experți.

INTERVENȚIILE ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI PRIN POCA 2014 – 2020

POCA 2014 – 2020 este primul program operațional prin care sunt finanțate măsuri destinate exclusiv consolidării sistemului judiciar din România. Programul sprijină nevoile de dezvoltare majore din sistemul judiciar, în concordanță cu Strategia pentru Dezvoltarea Sistemului Judiciar (SDSJ) 2015 – 2020. Intervențiile finanțate în cadrul POCA au la bază constatările și recomandările Analizei Funcționale a Sectorului Justiției din România (AFSJ) realizată în 2013 de Banca Mondială și sunt dezvoltate în conformitate cu recomandările Mecanismului de Cooperare și de Verificare pentru România (MCV).

TABEL 1. OBIECTIVELE SDSJ 2015 – 2020 ADRESATE PRIN OS 1.3 ȘI OS 2.3

OS 1.3	OS 2.3
A - Eficientizarea justiției ca serviciu public	C - Integritatea sistemului judiciar
	D - Asigurarea transparenței și informatizării actului de justiție (Open Justice)
B - Consolidarea instituțională a sistemului judiciar	E - Îmbunătățirea calității actului de justiție
	F - Garantarea accesului liber la justiție

Sursa: Corespondență realizată pe baza datelor din SDSJ 2015 – 2020 și a portofoliului de proiecte la 23 noiembrie 2020

OS 1.3 și OS 2.3 abordează în comun sistemul judiciar și contribuie la atingerea obiectivelor SDSJ 2015 – 2020 și a Planului de acțiune aferent (PA). În linii mari, în cadrul OS 1.3 s-a urmărit consolidarea managementului la nivelul sectorului de justiție, prin crearea unui sistem de management integrat care să stea la baza adoptării unor decizii cheie, precum și consolidarea instituțională și creșterea performanței instituțiilor. Prin OS 2.3 s-au susținut măsuri pentru facilitarea accesului la justiție și îmbunătățirea calității serviciilor furnizate de către sistemul judiciar, precum și acțiuni menite să sporească transparența și integritatea acestuia.

La 23 noiembrie 2020, în cadrul celor două obiective specifice existau 33 de proiecte contractate, dintre care 15 în cadrul OS 1.3 și 18 în cadrul OS 2.3. Adicional față de primul raport de evaluare, la nivelul celui de-al doilea exercițiu au fost analizate șase noi proiecte, toate fiind implementate în cadrul OS 1.3.

TABEL 2. DATE GENERALE PROIECTE OS 1.3 ȘI OS 2.3

OBIECTIV SPECIFIC	NR. PROIECTE CONTRACTATE	VALOARE CONTRACTATĂ MIL LEI	FONDURI UE MIL LEI	VALOARE RAMBURSATĂ MIL. LEI	VALOARE RAMBURSATĂ RAPORT EVALUARE 1 MIL LEI
1.3	15	320,3	269,0	19,9	13,3
2.3	18 ³	120,2	95,7	50,4	28,0
TOTAL	33	440,5	364,7	70,3	41,3

Sursa: Calcule realizate de evaluatori în baza datelor disponibile pe site-ul www.poca.ro

Cele 33 de proiecte au fost contractate în cadrul a cinci apeluri. În cadrul OS 1.3, au fost deschise apelurile IP4/2016 și IP10/2018 (necompetitive, destinate inclusiv instituțiilor publice), iar în cadrul OS 2.3 au fost deschise un apel necompetitiv, IP9/2017 și două apeluri competitive, CP3/2017 și CP8/2018, adresate organizațiilor non-guvernamentale și uniunilor profesionale. Până la 23 noiembrie 2020, a mai fost lansat apelul IP19/2020 „Sprijin pentru dezvoltarea sistemului electronic de management al cauzelor ECRIS V”, în cadrul OS 2.3. Scopul acestui apel a fost de a sprijini Ministerul Justiției în dezvoltarea sistemului electronic de management al cauzelor ECRIS V. Întrucât cererea de finanțare a putut fi depusă, conform datelor disponibile pe site-ul POCA, până pe 15 noiembrie 2020, prezentul raport analizează inclusiv acest apel și proiectul aferent.

La acest moment, proiectele finanțate în cadrul celor două obiective specifice înregistrează o dispersie în ceea ce privește progresul în implementare. Printre cele 33 de proiecte regăsim un număr limitat de proiecte finalizate (4), majoritatea fiind în implementare (într-o fază finală de implementare sau aflate la mijlocul perioadei de implementare); de asemenea, șase proiecte au fost contractate după a doua jumătate a anului 2020. În continuare, proiectele finalizate se regăsesc doar în cadrul OS 2.3. Cu toate acestea, anumite proiecte din cadrul OS 1.3 au progresat semnificativ și se așteaptă să fie finalizate în perioada următoare.

³ La aceste proiecte se va mai adăuga proiectul „Dezvoltarea sistemului de management al cauzelor – ECRIS V” al Ministerului Justiției, a cărui cerere de finanțare a fost depusă la momentul elaborării prezentului raport. Acesta va avea o valoare totală de aproximativ 125 mil LEI. Echipa de evaluatori a decis să nu includă și acest proiect în cadrul acestui tabel întrucât proiectul nu apărea în lista proiectelor selectate și finanțate în cadrul POCA, la 23 noiembrie 2020.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

POCA 2014 – 2020 este primul program operațional prin care sunt finanțate din fonduri europene măsuri multiple destinate exclusiv consolidării sistemului judiciar din România. Prin comparație cu programul operațional anterior (PODCA 2007-2013), în cadrul căruia doar un actor din sistemul judiciar a beneficiat de finanțare (Ministerul Justiției), în cadrul POCA toți actorii din sistemul judiciar sau adiacenți acestuia (ONG-urile relevante) au fost eligibili și o mare parte dintre aceștia, atât instituții publice cât și organizații importante ale diferitelor profesii din sistemul judiciar, au și beneficiat de finanțare.

Cele 33 de proiecte contractate la momentul realizării evaluării în cadrul celor două obiective specifice aferente sistemului judiciar (OS 1.3: „Dezvoltarea și implementarea de sisteme standard și instrumente moderne și eficiente de management la nivelul instituțiilor din sistemul judiciar” și OS 2.3: „Asigurarea unei transparențe și integrități sporite la nivelul sistemului judiciar în vederea îmbunătățirii accesului și a calității serviciilor furnizate la nivelul acestuia”), au o valoare totală de 440,5 milioane de lei, dintre care 364,7 milioane fonduri europene. În noiembrie 2020 erau rambursate beneficiarilor 70,3 milioane lei, reprezentând 19% din fondurile UE contractate. Un număr limitat de proiecte erau finalizate (4 proiecte în cadrul OS 2.3), majoritatea dintre acestea fiind în diferite faze ale implementării; șase proiecte au fost contractate pe perioada evaluării, în a doua jumătate a anului 2020.

În ansamblu, proiectele POCA aferente OS 1.3 și OS 2.3 sunt relevante într-o foarte mare măsură deoarece răspund efectiv nevoilor instituțiilor și grupurilor țintă din sistemul judiciar. Această relevanță ridicată a intervențiilor POCA din cadrul OS 1.3 și OS 2.3 a fost posibilă în primul rând datorită unei foarte bune alinieri între logica de intervenție a programului (obiective, activități eligibile) și Strategia de Dezvoltare a Sistemului Judiciar 2015-2020 (SDSJ) precum și cu Planul de acțiune (PA) aferent. AM POCA a asigurat și alinierea obiectivelor apelurilor de proiecte la logica de intervenție a programului, ceea ce a determinat ca toate proiectele din cadrul OS 1.3 și OS 2.3 să răspundă unei nevoi identificate în Strategia de Dezvoltare a Sistemului Judiciar și Planul de Acțiune aferent.

Proiectele implementează activități care corespund nevoilor cheie ale sistemului judiciar, în special în ceea ce privește dezvoltarea sistemului de management strategic, metode pentru managementul instanțelor și parchetelor, formarea specialiștilor, comunicarea în cadrul sistemului judiciar și între acesta și alți actori, dar și sisteme informatice cu valoare adăugată majoră, atât din perspectiva eficientizării, cât și a transparentizării actului juridic. Totodată, evaluarea a identificat un grad ridicat de coerență a proiectelor aferente celor două OS cu recomandări europene și internaționale în domeniul justiției (acolo unde a fost cazul), dar și de coerență și sinergie cu proiecte finanțate din alte surse. Această abordare complementară și sinergică indică, pe lângă un grad de relevanță ridicat (dintr-o perspectivă strategică națională și internațională), și un potențial important de obținere a efectelor așteptate.

Deși POCA acoperă un număr ridicat de măsuri prevăzute în Planul de Acțiune aferent SDSJ, măsuri care nu puteau fi implementate fără acest sprijin, continuă să existe nevoi importante în sistemul judiciar, unele chiar considerabile. Sistemul judiciar continuă să aibă nevoie de finanțare pentru îmbunătățirea infrastructurii instanțelor și a altor sedii (inclusiv la nivel central, a instituțiilor cheie), dar și a infrastructurii de IT. Aceste nevoi pot fi acoperite doar într-o mică măsură prin programe finanțate de Fondul Social European. Există o nevoie continuă din perspectiva formării personalului din sistemul judiciar, dar și din perspectiva accesibilității la servicii juridice, în special pentru categorii vulnerabile sau a promovării procedurilor de soluționare alternativă a litigiilor.

Evaluarea evidențiază că proiectele POCA vor avea, la momentul finalizării acestora, o contribuție importantă la soluționarea problemelor din sistemul judiciar, așa cum sunt ele identificate în SDSJ 2015-2020. Independent de proiectele POCA, sunt înregistrate progrese în implementarea măsurilor prevăzute în Planul de acțiuni aferent SDSJ. Progresul este mai important în ceea ce privește transparența, accesibilitatea și integritatea actului de justiție (Direcțiile de acțiune C, D, F ale SDSJ) dar, după cum confirmă și Evaluarea Intermediară a SDSJ 2015-2020, și în ceea ce privește Direcțiile A (eficiență) și B

(consolidare instituțională)⁴. Ultimele acoperă un număr mai mare de măsuri mai complexe, astfel că progresul mai lent este de înțeles.

Portofoliul de proiecte POCA are și va avea cel mai mare impact la nivelul OS 1.3 (Direcțiile de Acțiune A și B), deci din perspectiva consolidării capacității instituționale, a susținerii proceselor instituționale și a eficientizării managementului la nivelul instituțiilor din sistemul judiciar. Totuși, acest impact este sub așteptări în ceea ce privește punerea în practică a unui sistem de management strategic.

POCA va avea o contribuție importantă și în ceea ce privește informatizarea sistemului judiciar prin proiecte implementate atât în cadrul OS 1.3, cât și 2.3, prin soluțiile informatice deja dezvoltate (de exemplu, aplicația de tip Balanced Scorecard) sau avute în vedere (dintre care ECRIS V este cea mai importantă). Contribuția POCA este importantă și în ceea ce privește transparența și calitatea actului de justiție, în special prin realizările obținute sau planificate în cadrul proiectelor implementate de CSM și INM în cadrul OS 2.3. Abordarea unitară, strategică a acestor proiecte, care au în vedere întregul sistem judiciar, este un element care influențează pozitiv impactul. Prin furnizarea de informații grupurilor țintă (inclusiv categoriilor vulnerabile, dar și furnizorilor de asistență juridică și judiciară) și capacitatea acestora cu ajutorul resurselor dezvoltate în cadrul proiectelor, POCA are un impact și din perspectiva accesului la justiție. În acest caz, totuși, impactul nu este sistemic, ci mai degrabă punctual, asupra grupurilor țintă implicate în lipsa unei abordări strategice coordonate de o instituție clar responsabilă.

Programul are o contribuție mai limitată în ceea ce privește direcția de acțiune C (integritate), materializată doar prin intermediul unui set de sesiuni de formare implementate în această arie de INM.

Totuși, efectele identificate se manifestă cu întârziere, din cauza stadiului mai puțin avansat în implementarea proiectelor. Întârzierile sunt cauzate de complexitatea și numărul ridicat de proiecte, precum și de provocările întâmpinate de beneficiarii eligibili în dezvoltarea acestora în același timp.

Analizată prin prisma indicatorilor de program, eficacitatea POCA era limitată la momentul realizării evaluării, dar devine medie spre ridicată la finalul programului. Ratele de realizare ale indicatorilor de program evidențiază necesitatea clarificării definiției acestora, verificarea ipotezelor care au stat la baza estimării țintelor, dar și selectarea de indicatori de rezultat care să nu coincidă cu cei de realizare. Într-un singur caz, rata de realizare scăzută este datorată neimplementării acțiunilor avute în vedere prin Planul de acțiuni aferent SDSJ (în aria „integritatea sistemului judiciar”).

RECOMANDARE 1 | Este necesar ca AM POCA să ia măsuri pentru calibrarea țintelor indicatorilor pe baze realiste, asigurarea atingerii acestora prin colectare suplimentară de date și lansarea de apeluri suplimentare, astfel:

- În cazul indicatorului 5S52 „Participanți din grupul țintă la acțiuni de formare profesională în domeniul ce sprijină calitatea” se recomandă colectarea valorii acestui indicator și din proiectele implementate în cadrul OS 2.3 care contribuie la calitatea actului de justiție.
- În cazul indicatorului 5S67 „Acțiuni de formare specializată organizate în vederea unificării jurisprudenței” se recomandă reducerea țintei pentru ca aceasta să reflecte portofoliul de proiecte real și estimările reale inițiale. Alternativ, se poate menține ținta, dar cu implementarea unui alt set de proiecte care să contribuie, până la finalul anului 2023, la atingerea acesteia.

⁴ A se vedea Anexa 2: Analiza machetei de monitorizare, pagina 84, a Raportului de evaluare. Pentru DA A, 16% din măsuri sunt realizate în totalitate, 76% sunt în implementare și 8% sunt nedemarate. Pentru DA B, 13% din măsuri sunt realizate în totalitate, 83% sunt în implementare și 4% sunt nedemarate.

- În ceea ce privește indicatorul 5S69 „Sisteme/aplicații IT și alte instrumente dezvoltate pentru a spori transparența la nivelul sistemului judiciar prin servicii de informare, documentare, acces la dosare, comunicare cu părțile etc.”, se recomandă o reanaliză a țintei din perspectiva comasării diferitelor sisteme IT în cadrul ECRIS V și reducerea țintei acestui indicator, după cum este cazul.
- Pentru indicatorii „Rata de soluționare a cauzelor”, „Cauzele în curs de soluționare” și „Durata de soluționare la nivelul instanțelor”, recomandarea evaluării este ca valorile atinse ale acestor indicatori să fie raportate pe baza aceleiași metodologii de la nivel național. O atenție sporită trebuie acordată datei la care datele sunt disponibile, în acest caz – datele pentru anul 2023 vor fi disponibile în 2024, într-un caz optimist.
- În ceea ce privește indicatorul 5S70 „Proceduri standardizate dezvoltate pentru a asigura integritatea și etica la nivelul sistemului judiciar” se recomandă distribuirea fondurilor inițial destinate acțiunilor care trebuiau să determine acest rezultat către alte acțiuni relevante, dar neacoperite sau insuficient acoperite, după cum este identificat în analiza relevanței proiectelor POCA din cadrul OS 1.3 și 2.3.

Contribuția POCA la îmbunătățirile produse în cadrul sistemului judiciar se datorează, în principiu, și altor efecte înregistrate, neașteptate, dar pozitive, dintre care le menționăm aici pe cele mai importante:

- Consolidarea comunicării și cooperării la nivel tehnic între partenerii proiectului/instituțiile principale din sistemul judiciar;
- Întărirea la nivelul instituțiilor din sistemul judiciar a capacității de accesare de fonduri nerambursabile și a orientării spre rezultate;
- Creșterea semnificativă a nivelului tehnic (cunoștințe juridice) și nivelului de conștientizare în ceea ce privește importanța accesului la justiție în rândul personalului din afara sistemului judiciar;
- Extinderea activităților în noi arii tematice sau zone geografice, unde pe parcursul implementării a fost identificată o populație suplimentară cu nevoi mari (de informare și facilitare a accesului la justiție), comparativ cu estimările din analiza de nevoi inițială;
- Implementarea de noi activități, dincolo de prevederile caietelor de sarcini (după cum este cazul analizei de fundamentare a sistemului ECRIS V).

Un factor pozitiv care a contribuit la eficacitatea programului în cazul OS 1.3 și OS 2.3. este faptul că AM POCA a reușit în mare măsură să utilizeze experiența anterioară, câștigată în implementarea PODCA 2007-2013, în implementarea cu succes a programului curent.

Totodată, acțiunile de comunicare la nivel de program au fost bine definite, ample și utile, asigurându-se o bună informare, atât a potențialilor beneficiari din sistemul judiciar, cât și a publicului larg. Comunicarea dintre AM POCA și potențialii beneficiari/beneficiari este considerată aproape unanim ca de foarte bună calitate. Gradul de vizibilitate al proiectelor finanțate la nivelul instituțiilor din sistemul judiciar este relativ ridicat, iar modalitatea de comunicare cea mai eficientă este cea directă, prin contact direct cu angajații/ reprezentanții instituției/ organizației care a implementat proiectul. Totuși, comunicarea cu AM POCA se poate îmbunătăți dacă se limitează schimbările în rândul ofițerilor de proiect pe timpul implementării acestuia și prin actualizarea răspunsurilor la întrebările frecvente aferente procesului de dezvoltare a cererilor de finanțare și a implementării proiectelor. Prima măsură este posibilă dacă ofițerii de proiect au un volum de muncă adecvat și nu mai sunt implicați și în alte activități precum evaluarea cererilor de finanțare, în condițiile în care nu pot fi contractate servicii de evaluare externă.

RECOMANDARE 2 | Autoritatea de Management ar trebui să limiteze schimbările în rândul ofițerilor de proiect prin asigurarea resurselor umane necesare (din surse interne sau externe) pentru monitorizarea proiectelor sau/și efectuarea altor atribuții care nu cad direct în sarcina acestora.

În plus, evaluarea a identificat o serie de alți factori și mecanisme importante care au influențat, pozitiv sau negativ, succesul programului. Cei mai importanți factori și mecanisme cu influență pozitivă sunt:

- Susținerea reală a proiectului de către decidenții instituției beneficiare (prin resurse umane, materiale, financiare sau alte resurse, după cum este nevoie), cu un impact direct asupra eficacității proiectului și deci a măsurii în care realizările obținute se transformă în rezultate;
- Existența și aplicarea unei abordări strategice și integrate a schimbării în sistemului judiciar (prin existența SDSJ 2015 - 2020, dar și funcționarea Grupurilor și comitetelor de lucru tehnice care susțin activitatea Comitetului de Management Strategic);
- Logica de intervenție solidă a proiectelor, care prevăd acțiuni pregătitoare, de creare a unei înțelegeri comune inter-instituționale asupra obiectivelor vizate, livrabile bazate pe cercetare și evidențe, și activități ample de prezentare și formare aferente noilor soluții/instrumente/metodologii, care asigură competențele și internalizarea necesare utilizării lor reale;
- Caracterul practic al sesiunilor de formare, al seminarelor și discuțiile deschise între participanți, pe spețe concrete; caracterul inter-disciplinar și specializat al celor mai multe dintre subiectele abordate, dar și formarea unor „rețele” și deschiderea unor canale de comunicare pe care participanții la formare le folosesc și după curs pentru a comunica pe subiecte de interes.

Factorii/mecanismele principale cu influență negativă asupra implementării cu succes a POCA, identificați de evaluarea de față sunt:

- Modificările frecvente ale prevederilor legislative, care afectează semnificativ sistemul judiciar având în vedere obiectivul principal al acestuia de aplicare a legii – astfel, cu cât cadrul legislativ este mai instabil, cu atât este mai greu pentru actorii din sistemul judiciar să le aplice;
- Implementarea a puțin peste 50% din măsurile prevăzute în PA pentru a beneficia de finanțare POCA;
- Obținerea cu întârziere a rezultatelor proiectelor;
- Subestimarea timpului necesar pentru implementarea activităților proiectelor, în special în cazul unor proiecte complexe, precum cele implementate de MJ sau CSM;
- Instabilitatea și impredictibilitatea generată de contextul epidemiologic actual.

Totodată, analiza de nevoi realizată pentru program în sine putea să specifice și să cuantifice de o manieră mai aprofundată nevoile beneficiarilor, și prin urmare să estimeze cu o mai mare precizie trăsăturile proiectelor de finanțat. Acest demers ar fi facilitat procedura de pregătire și selecție a proiectelor, precum și contractarea mai rapidă și cuantificarea de o manieră adecvată a indicatorilor.

RECOMANDARE 3 | Autoritățile de Management care vor dezvolta intervenții similare viitoare ar trebui să realizeze o analiză de nevoi aprofundată, care să identifice exhaustiv și să cuantifice cu mai mare precizie nevoile potențialilor beneficiari și ale grupurilor țintă.

În cea mai mare parte, criteriile de eligibilitate aferente apelurilor din cadrul celor două obiective specifice nu au ridicat obstacole în dezvoltarea și implementarea eficace a proiectelor. Totuși, organizațiile profesionale cu personalitate juridică, cu mandat unic și strategic în aria profesională acoperită (precum UNEJR, UNBR, Consiliul Medierii) au fost vizate de program prin apeluri competitive.

Din cauza acestei abordări, aceste organizații strategice au concurat cu alte entități de natură și cu scopuri foarte diferite, ceea ce a redus posibilitatea ca prin program să se implementeze acțiuni cu impact sistemic asupra eficienței și calității actului juridic (de exemplu, proiecte care să promoveze și să faciliteze mijloace alternative de soluționare a litigiilor).

RECOMANDARE 4 | Autoritățile de Management care vor dezvolta intervenții similare viitoare ar trebui să organizeze apeluri non-competitive pentru toate organizațiile strategice din sistemul judiciar, indiferent dacă acestea sunt instituții publice, asociații profesionale sau organizații neguvernamentale.

Proiectele se dovedesc în mare parte eficiente și utilizează bine resursele financiare și umane avute la dispoziție. Din perspectiva utilizării resurselor, timpul este resursa care pune cele mai multe probleme în implementare, doi factori fiind determinanți pentru întârzierile acumulate: procedurile de achiziții publice blocate în diferite etape și pandemia de COVID-19, în special pentru proiectele ce presupun activități de formare și campanii de informare în cadrul OS 2.3. Datele colectate arată că evenimentele și activitățile de formare dedicate profesioniștilor din domeniul justiției (în special magistrații) nu pot fi organizate în format online decât dacă metodologia lor este regândită/reproiectată. Mai mult decât atât, în orice formă de organizare online, mare parte din schimbul spontan de idei ce sprijină dezvoltarea practicii judiciare unitare s-ar pierde.

Pe de altă parte, nivelul de absorbție a fondurilor alocate până în prezent arată că există un risc ca proiectele să nu utilizeze bugetul disponibil, în primul rând date fiind economiile din achiziții publice, iar în al doilea rând date fiind activitățile neimplementate sau modificate din cauza pandemiei.

RECOMANDARE 5 | Având în vedere efectele generate până la momentul elaborării raportului de evaluare de pandemia de COVID-19, se recomandă prelungirea, prin acte adiționale, a tuturor proiectelor ce includ activități de formare sau evenimente destinate creșterii nivelului de conștientizare și informare la nivelul profesioniștilor din sistemul judiciar (magistrați, magistrați asistenți, grefieri, avocați, experți etc.). Beneficiarii trebuie să pregătească solicitările de prelungire în timp util și să documenteze solid aceste cereri, bazându-se pe datele care arată provocările reorganizării online a activităților, iar AM POCA ar trebui să fie proactivă în a semnala beneficiarilor că prelungirea proiectelor este o soluție posibilă pentru creșterea eficacității proiectelor (atingerea indicatorilor).

RECOMANDARE 6 | Până la finalizarea implementării POCA, ar fi util ca AM POCA să formeze un grup de experți în achiziții publice care să sprijine beneficiarii atunci când aceștia întâmpină probleme în procesul de achiziții publice.

RECOMANDARE 7 | Pentru procedurile de achiziții publice ce nu au fost desfășurate încă, se recomandă beneficiarilor să organizeze consultări de piață, în acord cu prevederile Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice, pentru a evita situațiile în care în caietele de sarcini formulează cerințe la care agenții economici nu pot răspunde adecvat. Ar fi util ca AM POCA să încurajeze activ organizarea acestor consultări.

RECOMANDARE 8 | Pentru a asigura o absorbție cât mai bună a fondurilor, la nivelul fiecărui proiect aflat în implementare se recomandă o analiză a rambursărilor realizate și economiilor înregistrate și realizarea cât mai rapidă a realocărilor financiare. Atât beneficiarii, cât și ofițerii de proiect, trebuie să țină o evidență strictă a economiilor realizate. AM POCA trebuie să continue demersurile de sprijin pentru beneficiari pentru a se asigura că aceștia realocă sumele economisite din achiziții (sau din alte surse) în vederea atingerii obiectivelor proiectelor, inclusiv a depășirii provocărilor generate de pandemia de COVID-19. Pe de altă parte, beneficiarii trebuie să acționeze prompt în realizarea de realocări, dacă sunt necesare, sau dezangajări, pentru a nu bloca fonduri acolo unde ele nu mai pot fi utilizate.

Până în prezent, OS 1.3 și OS 2.3 ale POCA îndeplinesc condițiile necesare pentru ca rezultatele lor să fie sustenabile. Beneficiarii acordă o atenție adecvată nevoii de sustenabilitate a intervențiilor, derulând activități care să sprijine menținerea pe termen lung a rezultatelor. Mai mult decât atât, datele colectate pentru prezentul raport arată că riscurile referitoare la rezistența la schimbare în sistemul judiciar sunt supraestimate la nivel central. Actorii implicați la nivel local, în special magistrații și grefierii

participanți la sondaj, dar și avocații reprezentați de UNBR, se declară susținători ai schimbărilor aduse de proiectele POCA.

Proiectele implementate în domeniul justiției cu finanțare POCA se dovedesc utile pentru toate grupurile lor țintă. Mai mult decât atât, o serie de proiecte se dovedesc utile și pentru alte instituții și categorii profesionale decât cele din sistemul judiciar, dar care sunt esențiale în colaborarea inter-instituțională necesară pentru justiție. Astfel, activitățile ce au avut ca principal grup țintă magistrații și grefierii sunt utile și benefice și pentru avocați, experți judiciari, organe de urmărire penală (poliție) și pentru asistenți sociali ce lucrează cu persoane din grupuri vulnerabile ce accesează justiția. Activitățile care au avut ca principal grup țintă avocații au fost utile și magistraților, polițiștilor, asistenților sociali.

RECOMANDARE 9 | Pentru valorificarea maximă a beneficiilor proiectelor destinate sistemului judiciar (indiferent de sursa de finanțare), se recomandă ca în proiectele viitoare implementate de MJ, CSM, INM, UNBR să se organizeze și sesiuni de formare inter-profesionale, cu participarea magistraților, polițiștilor, avocaților, asistenților sociali (în funcție de domeniu). Asemenea sesiuni de formare inter-profesionale pot privi aspecte de drept referitoare la violența în familie, infracțiuni cu participanți minori, azil și migrație etc.

În ansamblu, rezultatele proiectelor POCA în domeniul justiției sunt distribuite echitabil între persoanele din grupurile țintă. Poate fi constatată o singură limită în ceea ce privește echitatea, referitoare la distribuția teritorială neuniformă a proiectelor care sprijină accesul la justiție pentru cetățeni și implicit a rezultatelor acestora.

RECOMANDARE 10 | Finanțatorii ce își vor propune să sprijine intervenții pentru creșterea accesului la justiție pentru cetățeni ar trebui să utilizeze criteriile de planificare și selecție a proiectelor care să asigure o distribuție teritorială echitabilă a activităților și rezultatelor.